

BISERICA ȘI ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână : **DUMINECA.**

<p>PREȚUL ABONAMENTULUI.</p> <p>Pentru Austro-Ungaria : Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor. Pentru România și străinătate : Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.</p>	<p>PREȚUL INSERTIUNILOR :</p> <p>Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte 8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.</p>	<p>Correspondențele să se adreseze Redacțiunii „BISERICA ȘI ȘCOALA“ Ear banii de prenumeratiune la TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.</p>
---	--	--

CIRCULARUL

dat de înaltul minister al instrucțiunii publice sub Nr. 12886.904, în cauza remediării lățirii trahomei.

Domnul ministru ung. reg. de interne sub Nr. 110000/903 dela 20 Ianuarie a. c. a dat un circular pentru a se face dispoziții preventivoare și de vindecare contra trahomei (boală de ochi.)

Dispozițiunile acelei ordinațiuni se bazează pe experiențele câștigate în decurs de aproape două decenii, în apărarea contra trahomei, și cu scoaterea din vigoare a dispozițiilor anterioare se regulează inspecțiunea, controlarea, vindecarea și ținerea în evidență a bolnavilor trahomați.

Prin prezenta scotându-se din vigoare circularul Nr. 35680 din Novembre anul 1888, rămân acele dispoziții din citatul circular al ministerului de interne, cari vor avea să fie observate punctual în institutele de învățământ de sub supravegherea P. T.

Anume: În toate școlile populare, medii și de specialitate, acolo unde ținutul este fără trahomă, medicul comunal, cercual, respective orășenesc, va cerceta ochii elevilor la începutul și sfârșitul anului școlar; ear în comunele unde sunt mai mulți trahomați, visitarea ochilor se va face la începutul, mijlocul și sfârșitul anului școlar.

Dacă singuratici elevi nu ar fi de față cu ocaziunea visitării, sau ar fi primiți după începerea anului școlar, învățătorul este dator ca pe elevii intrați mai târziu să-i prezinte medicului, pentru visitare. Bolnavii de ochi, observați în restimp, de asemenea trebuie să fie prezentați medicului.

Despre visitațiunea ochilor, făcută în școlae, institute etc. trebuie să se ia protocol, după formularul comunicat cu ordinul ministrului de interne, care protocol, pentru control, este dator să-l păstreze învățătorul, respective directorul respectiv.

Medicul orășenesc, comunal, cercual sau medicul ordonat anume pentru trahomă în vre-o comună, este dator să anunțe autorității comunale și sanitare de I-a instanță, pe trahomații aflați cu ocaziunea visitării, pentru a se face dispozițiile preservative și de vindecare.

În școlae, în alte institute de educație și învățământ, visitarea ochilor, cu invoirea autorității publice, se poate face și prin medicii acelor institute; pentru mai marea intensivitate a controlului, sunt chiar datori să o facă aceasta, și nu numai la cele 2 respective 3 intervale numite mai sus, ci de câte ori se ivesc casuri suspecte, la dorința învățătorului sau directorului, sunt datori să facă visitarea ochilor.

Medicul oficios este dator ca, după condițiunile de salubritate a ținutului, să controleze odată sau de două ori la an visitarea făcută de medicul școlaei, și să introducă rezultatul controlului în protocolul de visitarea ochilor.

Este datorința medicului institutului, ca să anunțe pe trahomații aflați, autorităților numite mai sus și tot-odată este a sa datorință să ia protocol de visitarea ochilor.

Dacă în internatul institutelor școlare și de educație s'ar ivi un număr mai mare de îmbolnăviri de ochi, despre cari nu s'ar putea ști cu siguranță dacă sunt sau nu de trahomă, despre aceasta să se facă imediat arătare la ministrul de interne, pe calea autorității sanitare, spre a se trimite un medic oculist de specialitate, pentru recunoașterea și stabilirea casului de boală.

Școala este locul unde se poate și trebuie să se lupte cu succes contra trahomei. Datorința școlaelor și a învățătorilor este deci, nu numai de a proceda față cu trahomații descoperiți după normele de mai jos, ci și de a prelege, cu ocaziunea visitării ochilor și în orele de igienă, asupra naturii, origini, primejdiei boalei, asupra

apărării contra ei, indicând condițiunile cari contribuiesc la propagarea ei.

Învățătorii și profesorii să fie provocați, ca din când în când, în adunările și societățile de lectură ale tinerimei etc. să țină astfel de prelegeri despre trahomă, pe cari cei adulți le pot asculta cu folos.

Procedura față cu elevii trahomați, după gradele boalei, este următoarea :

1. Numai acei trahomați se vor eschide din școală, a căror boală e purulentă și supurează, și și aceia numai până când ține acel stadiu al boalei.

2. Aceia, ai căror ochi nu supurează, pot merge la școală, dar să fie plasați separat, după posibilitate în băncile prime, ca să fie mai ușor de controlat și să se îngrijască învățătorul ca aceia să nu întrebuințeze aceleași utensilii școlare și de gimnastică cu elevii sănătoși.

3. Copiii trahomați să fie supuși la lecuire sistematică, ceea-ce la noi e mai ușor de realizat și tocmai pentru acest motiv mai ușor duce la rezultat.

4. Dacă medicul află într'un institut închis, în internat, mai mulți trahomați între elevi, trebuie să se facă îngrijirile pentru lecuirea și separarea lor, ear nu să-i trimită acasă, căci prin aceasta s'ar putea contribui la întinderea rēului.

Circularul Domnului ministru de interne se va publică, pentru mai precisă orientare, în recentul număr din »Hivatalos Közlöny.«

Nu sunt contra!

(S) Atitudinea episcopatului nostru român-ortodox în ancheta proiectului de reformă a învățământului poporal, a fost și mai este apostrofată de »representanții opiniei publice maghiare«, într'un mod prea puțin demn pentru apărarea unei cauze — »juste«.

Dar' până-ce presa în această privință se bucură la noi de toate garanțiile unui liberalism absolut, amintind în trecut acest lucru, trecem la ordinea zilei...

Remarcăm însă, de astădată, un moment caracteristic pentru punctul de vedere în care s'au pus cercurile conducătoare ale țării, din incidentul anchetei din cestiune.

Ministrul instrucțiunii publice și în deosebi ministrul președinte al țării, cu o »naivă« bucurie au dat expresiunea mulțumirei și satisfacțiunii lor, când distinșii nostri Prelați 'i-au asi-

gurat, că ei nu sunt contra învățării limbei maghiare.

Nu sunt contra?

Dar' cine a spus vre-odată și cine 'și-ar fi închipuit, că capii unor întinse instituțiuni școlare sunt contra învățării? Contra învățării limbei maghiare, care și ea este o învățătură; și încă de folos practic în iubita noastră patrie!

Eată un moment dureros: Intre ai tăi ești, și ai tăi nu te cunosc!

Ocasiune au avut însă inspiratorii și plămuitorii noului proiect, să cunoască rolul popoului nostru, rolul cinstit, atitudinea totdeauna loială și jertfa din plin adusă de el, pentru această patrie a noastră și a lor; au avut privilegiu totodată să vadă și vreme să înțeleagă importanța întocmirii legislațiunii acestei țări, făcute de înaintașii lor, în sensul garantării individualității naționale-confesionale a bisericii noastre, cu toate drepturile ei, asigurate prin constituțiunea patriei dela 1867.

Au avut ocasiune cârmuirile ce s'au perindat la conducerea țării, să priceapă, că pentru noi legea sfântă este.

Și totuși s'au îndoit de bunăcredința noastră?

Mai mult!

Noul proiect de reformă a învățământului intenționează introducerea calului troian în autonomia noastră, cu scopul afirmat de a face mai efectiv învățământul limbei maghiare, pentru interese — individuale — practice; dar în fond, cu scopul. fătiș declarat și susținut de »representanții« opiniei publice maghiare, de a ne restrânge pas cu pas în desvoltarea noastră după firea noastră, pentru a ne maghiarisa.

Un stat, un popor, un popor o limbă, e lozinca acelora, cari împing pe cârmuitori pe drumul fatal, de a sparge cetăți, pentru a clădi »fata morgana«...

Și oare între asemenea împrejurări se pot numi neorientați acei-ce »se bucură« că Prelații nostri nu sunt contra învățării limbei maghiare; ori sunt jertfele unui curent bolnav?

Simptomele patologice din viața neamurilor și țărilor pretind chibzuită lecuire. Ear a face bine nici când nu este târziu, și nici când cu neputință, pentru oamenii buni.

Dea cerul, să fie lumină!

Un jubileu.

Joi a avut loc în Orădea-Mare jubileul de 40 de ani al existenței neîntrerupte a revistei beletristice-literare „Familia“; care este totodată jubileul activității publicistice a d-lui Iosif Vulcan, întemeetorul și până astăzi redactorul acelei reviste.

Este un moment de mare însemnătate pentru noi Români acest jubileu, căci ne dă privilegiul să vedem persistând o instituțiune, care a dus un rol important în dezvoltarea noastră culturală și care este totodată un archiv al dezvoltării noastre culturale-literare, în ultimele patru decenii.

Multe au fost încercările de a întemeia reviste și la noi și în România, în special reviste literare, dar' nici una nu a avut trăinicia »Familiei«

Care să fie taina puterii de viață o acestei reviste?

Primul element de viață i-a fost, în concentrarea, după vremi, a talentelor cari au vorbit prin »Familia«.

al doilea, că în coloanele »Familiei« s'a vorbit familiilor românești, satisfăcând exigențele cercurilor intelectuale românești;

al treilea: Nepregetata rîvnă și muncă, forța vecinic neistovită și căldura inimei d-lui Iosif Vulcan, pentru cultura română și propagarea literaturii românești.

Pentru aceste neperitoare merite, pentru această mare vrednicie, despărțământul orădan al »Asociațiunii pentru cultura poporului român« a arangeat frumosul jubileu de a sărbători pe dl Vulcan și opera sa.

Avântatul tînăr de acum 40 de ani este astăzi un veteran academician, ear' modesta »Familia«, este cea mai veche și trainică revistă literară română.

Din incidentul sărbătorii românești din Orădea-Mare urăm domnului Vulcan și »Familiei« :

Încă mulți ani de luptă, — și mai mulți de biruință!

Cuvânt de îngropare*)

Vechiului Ștefan, Domnul Moldaviei ce s'au numit Mare pentru marele vredniciei și vetejii ale sale.

Omul ca iarba, zilele lui...

Intru acest chip Prorocul și împăratul David, uitându-se la nestatornicia vieții noastre, îngreunat de ani, în puțină rămășița zilelor sale, în mulțimea supărărilor sale și a scârbelor, plîngea ticăloșia firei omenești: și acum cu un fum, ce suflarea vîntului îl împrăștie, acum cu o umbră, ce se întinde, fuge și de soare se gonește, mai apoi cu florile, care dimineața se deschid, pe amezăzi slăbesc și se pleacă, și'n apusul soarelui se vestejesc, se uscă și cad, întru durerea sa o aseamănă; și vîzînd adesele ale lucrurilor prefaceri și priminele, iuțile și oțăritele ale întemplantărilor loviturii, bucuriile cu suspinuri amestecate, puterile slăbiciunii supuse, veseliile cu scârbe sfîrșite, suirile și pogoririle, și necontenitele învîrtituri ale vieții, mai apoi pămîntul cu gura deschisă, ca pre toți, fără alegere, să ne înghită; de orbirea noastră cea întunecată minunându-se că trăim ca cum n'am fi să murim, strigă: *Omul ca iarba*. Așa căind ticăloșia vieții omenești, sorțul acelora ce făr-de-lege și păcătoși mor, cu adevărat tînguește, ear' pe cei credincioși, cari, în toate lucrurile lor, frica lui D-zeu păzesc, poruncile legii cinstesc și le fac, întorc ochii lor dela strâmbătate și dela rău, pe sărac și pe văduvă ocrotesc, întru nevinovăție și curăție petrec, și pe cei asupriți sprijinesc, ca niște Finici înfloriți, de holburile vînturilor nescuturați, puternici pe pămînt, plini de mărire și bogăție, seminția lor blagoslovită, pomenirea lor laudată; în veci neclintiți și cu nemurire îmbrăcați ni-i arată. Cu adevărat, auzitorilor, pentru fiit legii cei plăcuți lui Dumnezeu, nu este moarte, ci ca dintr'o temniță de aice la desfătatele locuri celor cuviosoși gătite, călătorindu-se merg, unde în veci se bucură. Ce dar pe acei ce sunt fără de lege, când nemilostiva moarte curmă zilele lor, se cade a-i plînge încă și cu amar a-i tînguî: care îmbălați de poftă urite în brațele trîndăviei cufundați, în spurcăciuni îngreșosata lor viață dormitînd au pretrecut-o, pe cari zic, murind gheena și pîntecele iadului îi asteaptă, ear noi, laudă lui Dumnezeu, întăriți de credința lui Is. Chr. în făgăduințele lui nădăjdum, împlinirea poruncilor lui sprijiniți, nu avem a plînge

*) Dăm textul după Archiva românească a lui M. Cogălniceanu. Iași 1860. Autorul acestui „Cuvânt de îngropare“ e Vartolomei Măzăreanu, care pe la 1762 era archimandrit la Putna; om învățat, cunoscător al limbii slavone; ajutorul de căpetenie al lui Iacob Stamati. Aceasta cuvîntare a tinut-o la 2 Iulie 1762 în ajunul războiului între Ruși și Turci. Față cu umilirile vremii, călugărul a ajuns totuși a se întreba: „Oace ne vom mai învrednici și noi a vî avea, vremi ca acelea? (După N. Iorga. „Istoria lui Ștefan cel Mare pentru poporul român“).

și a suspina de moartea fraților noștri, ci mai vârtos să ne bucurăm, că scăpând de mrejele păcatelor au mers la sînurile lui Avram, ca să se bucure în desfătarea cea nesfîrșită a Raiului. Au doară socotiți, o auzitorilor! că am venit aici să plîng pe vre-un om lumesc, ce toată viața lui după măriri deșarte s'au zăbovit, pof-tind mai ales o umbră de slavă decât adevărata mîntuire să dobîndească? Vai mie! Când din naintea acestui sfânt Altar, unde se ridică jărtfa cea fără de prihană în lăcașul lui Dumnezeu, ași îndrăzni deșărtările lumești să laud, și minci-noasele măriri acestui trecător veac, cu Credința lui Dumnezeu Hs. să le alăturez! Nu este nici de cum aceasta scoposul meu, ce depărtînd dela mine toată minciuna, pe tine cerescule adevăr întru ajutorul meu te chem! Tu, la lauda prea înălțatului, prea luminatului, prea viteazului Domn **Ștefan** Voevod, graiurile mele să cumpănești și cu pecetea ta însemnate, să le adeverești. Pen-tru-că aceasta nu numai lauda unui mort, ce și pildă de îndreptare celor vii să fie! Dar ce minte așa de băgată în gânduri, ce limbă așa de îndestulată în vorbe, ce meșteșug așa de is-cusit la împlinirea cuvîntului, să poată împo-dobi atâtea risipe a vrăjmașilor, atâtea sfăr-mări de cetăți, atâtea zidiri de lăcașuri sfinte și atîta înțelepciune a acestui bărbat, carele cu vitejie ne-au apărat, cu înțelepciune ne-au ocărmit și, în cât au trăit, voinicia noastră și fericirea au înflorit și carele pe toate lucrările lui cu cre-dința lui Isus Cristos le-au pecetluit; la rîzboai-e biruitor smerit, la pace Domn drept și bun, în viața sa din parte credincios adevărat! Să luăm aceste cuvinte, care vor fi împărțirea cuvîntului acestuia al nostru, și să alcătuim laudele lui.

Partea din tîiu.

Obiceiul Retorilor când laudă este neamul între laudele cele strălucite să pue. Iară noi de aceasta nu avem trebuință; pentru că mărimea faptelor acestui Dom covârșește înălțimea ne-amului din care au eșit. Cine nu știe că *Ștefan* dintr'acea domnească rădăcină au odrăslit care pe pămîntul Moldovei cu înalte vrednicii s'au umbrît? Dar în loc că neamul cel luminat așîta trufia altora, acesta cu cât s'au văzut mai de neam, cu atît mai vrednic să se facă au silit. Căci judeca că din tapte ori se întunecă, ori se strălucește neamul. Pentru aceasta nimeni de acest nume a neamului să se trufească l-au văzut, depărtându-se cu totul de socoteala acelor carii moși și strămoși laudați numărînd, celor mai necuviincioase fapte urmează, sub acel nume stră-lucit, gîndind că hărnicia părinților este a lor. Iar acesta uitînd acele a moșilor de era nisca-reva fapte laudate, nu-și aducea aminte fără nu-mai ca să le facă, ori să le întrecă. Așa dar la

osteneală fără preged, la odihnă fără desfrînare la primejdii fără de frică, s'au făcut acela ce au cîstit pe a sa seminție, ear nu pe dînsul stră-moși.

Aduceți-vă aminte, auzitorilor, de acele vremi turburate, când nu veneau Domnii în Moldova, fără numai cu puterea armelor, întrînd ca întru o țară străină, ce știa că nu va să le rămăie, nu să caute să o cîrmuească, ce jăfua și apuca care cum putea, făcînd teatru a ticăloșiilor, vred-nic de lacrimi. Dar aceste lacrimi duioase, aceste suspinuri ale patriei și plînsuri, după ce s'au în-tărit în vîrstă, *Ștefan* stergîndu-le le-au potolit, și ca într'o turburare de valuri și de vifor, cu sine liniște au adus, și drept fiu al patriei, bun domn și adevărat Creștin, prin fapte s'au arătat. Pe țară au ușurat, obiceiuri bune au întărit, și Pravoslavia au păzit. Dar atuncea când el toate le așezase, și rădăcina pricilor rupsesse, și să guste o pace iubită lui Dumnezeu și oamenilor, când, zic, începuse țara și supușii lui să înflo-rească, veacul cel de aur să se înoiască, iată de-monul gâlcevilor, cu făclia zavistei aprinsă, arde inimele celor de prin prejur megieși, carii cu ochiul lacom sfezile Domnilor mai de'nainte pri-vind, sta gata să ne înghiță, și vîsînd că au luat cîrma domniei acela care nu numai volbu-riile și mînioasele valuri nu-l sparie, ce și fur-tunile potoale, și drept știind drumul său, către scopos aleargă, sar cu toții, răsună trîmbița, ful-geră armele, și ca o apă din munte, să ne înece cu mulțimea oștilor se pornesc.

Dumnezeule sfinte! Tu ești împărțitorul bi-ruințelor, și, voinđ, tu ști alege organ prin care să aperi pe cei iubiți ai tăi, și să răsplătești a-celora cari n'au plăcut ție! Așa *Ștefan*, ca un alt Macaveu, strîngea ostașii săi lîngă sine, și prin singură a lui vitează îndrăsneală, și inimele tuturor alină și de nădejde biruinții umple, esă înaintea celor ce nădăjduia brațului lor și pe noi mai 'nainte ne înghițea, bate pe unii cu tărie, oprește pe alții cu chibzueala sfatului, pe ceilalți ca pe o pulbere îi împrăștie și rămâne biruitor.

Oare ce socotiți că după biruința aceasta au făcut? Au urmat acelora cari zic: »eu izbân-dii, cu puterea mea am biruit, sabia mea pe vrăjmași au răsturnat« să strige în bancheturi și să chioiască? N'au făcut așa **Ștefan** Voevod; ci îndată aleargă cu mîinile întinse la Altarul lui Dumnezeu, ingenunche și zice: Tu ai biruit Doamne, a ta este ishânda, eu sunt o nimică înaintea ta. — Căci știa că în zădar se ostă-nește cel ce priveghiază, dacă nu păzește Dom-nul cetatea. Veniți acum o voi, care vă laudați în puterea brațului vostru, și vedeți cum vitea-zul acesta este mai groaznic cu rugăciunea în gură, decât ei cu sabia în mână. Și mai apoi

vedeți, zic, trupurile celor asemenea vouă, mâncare cânilor, și sufletele lor la iad trimise.

Dar această biruință, o auzitorilor! nu fu decât zorile de zi, care lumina soarelui ne vestește! La altele și mai mari, și mai strălucite Dumnezeiasca Pronie în păza, vrând printr'însul ca oare-când vremile de demult, lumii să arate, că mulțimea și tăria împotriva Dumnezeiești puteri nimic nu folosesc, ce miluește pe care vrea și nu se îndură de carele îi este milă. Departe de aici toată măgulirea, care dă Voevodului lauda biruinței, și uită pricina cea mai dintâiu și ajutorul de sus, fără de care nimic nu se poate isprăvi. Însă și pe acea mișea slăbiciune și leneșă o gonim, care toată ziua trândăvinduse mâncarea fără de ostăneală o cere, ca când lui Dumnezeu n'ar fi mai urîți cei leneși, decât cei obraznici. Așa dar puind temelii nădejdea în Dumnezeu, și adăogând spre sporirea lucrului și omenească silință, vom face acea creștinească biruință, care pe armele nevăzuților dușmani zdrobește, și ca un vânt rece pe cei mai înrădăcinați copaci a sămânței lumesti, rumpând îi răstoarnă.

Intru aceste cuvinte ce am zis, nu ați cunoscut chipul viteazului ce plângem? Cine ca dânsul toată isprava lucrurilor lui Dumnezeu o dă? Cine mai mult asudă ca să nu lase nimic dintr'acele ce omenească silință ar putea face? Era trebuința de sfat bun? Gata era a tuturilor să le asculte. Folosia graba? Somnul nu-l ținea, odihna nu-l încălcea, sbura ca pasărea! Era îndrăzneala de ajutor? Viața nu cruța, cu sabia în mână pe însuși moartea înfrunța! Așa dar cu picioarele de-apurarea pe peatra ajutorului de sus, măselele vrăjmașilor săi zdrobia. Și ce trebuie cuvinte? Insuși întâmplările au dovedit! Pe voi, locuri roșite de sângele vrăjmașilor vă chem martori. Voi spuneți mărimea sufletului său! Voi ale lui biruinți, voi a lui vrednicie arătați. Biruitor l'ați văzut, dar nici odată mândru, atunci însuși când călca cerbicea vrăjmașului și cu sabia în mână, junghiid pe neprieteni, plin de smerenie, nu de poftă a vărsa sânge, ci pentru că îndărăpnicia neprietenelor săi îl silia! — Dar ce vom zice pentru a lui dulce milostivire? Ce casă, ce familie în pământul acesta din pricina lui s'au cernit? Plânsul și lacrimile erau pentru vrăjmașii noștri! Ear noi, ca niște fii în casa părintească, în bucurie petreceam. Acum la neputințele noastre ajutând, slăbiciunile noastre rădicând, cu durerea de maică pe cela muștra, pe acesta mângăia, pe unii încălzia, pe alții hrănia! Dar ah! aceste obștești bune norociri, această dulce liniște, n'au fost statornice pentru noi. Căci pe dânsul tănuitecele cele de sus orânduiele ducându-l cătră vârful mării, dulceața odihnei delă noi o gonă, și când o lină

tăcere despre turburarea viforilor se făcuse, atunci se aduna norul cel ponegriț și gros, și puterea vânturilor se strângea, ca de-odată isbucnind cu repejune, întunecata vijelie asupra noastră iute să o pornească.

O frați! o maice! o părinți! Câte dureri și lacrimi pentru voi se gâtesc? Se apropie vremea când pe voi o amară jale va să cuprindă: Sosește ceasul, când ai noștri prea iubiți, prin sâmbrea de sabie perind, vor să se despărtească de voi, și să-i plângeți în zadar! Dar vine și cîvertul adăugirii slavei voastre; căci sfaturile celui prea înalt se plinesc, și cu sânge biruință cumpărăm! Atuncea, zic, când în toată liniștea ne bucuram de milostiva și înțeleapta chivernisire a veteazului nostru Domn, iată acea groaznică fiară, împărăția Turcească, asupra noastră se năvălește. Acum trecuse Dunărea și în pământ cu sânge ne amesteca, și cu cât mai slabi ne găsia, cu atâta mai cumplit ne zdrobia. Spaima inimile tuturor înghetase, cutremur mare pe toți cuprinsese, și era potop de obște, o tăcere surdă în toată țara. Moartea în fețele tuturor zugrăvită se vede. Grijă era nu să trăim, ce cum să murim! — Durere amară! suspinuri duioase, jale ascuțită din toate părțile se vedea și se auzia!

Însă acela, carele pentru toți priveghiază, și în inima lui frul împărăților ține, din mijlocul înaltului cer pe scaunul său cel de foc șezând, acela, care toate lucrurile cumpănește, și pe cei mândri surpă, pe cei puternici ai pământului sfarmă, pe cei răniți și slabi din mijlocul peirei rădică, și-i duce ca să zdrobească capetele celor bueci, să cunoască toată făptura că nu se împlinesc toate câte-sfăgăduiește lui-și omul; acest înalt Dumnezeu, zic, carele vântură ca pleava coroanele împărăților, ia pe Ștefan sluga ca de mână, îmbărbătează inimile norodului, celui până la moarte înspăimântat, și pune biruița în mâna lui Ștefan. Purcede cu toți ai săi, întâmpină pe văjmași, lovesc fiara, o sparie, o rănesc!.. Ne mântuim.

Cine ar putea crede, auzitorilor, de nu așa s'ar fi întâmplat, că o țară mică ca aceasta ar fi putut birui acea împărăție, care peste multe scaune răsturnate s'au întărit? Nu se poate asemăna biruința aceasta cu cele mai strălucite izbini a norodului lui Dumnezeu? Nu se poate zice că și aici îngerul nevăzut, pe cei străini de feliu, i-au răsipit? Nu se cunoaște mâna celui înalt în inima povățuitorului oștiresi? Nu se vede ca lumina zilei bunătatea aceluia ce s'au învrednicit ajutorul de sus? Așa auzitorilor! Și mila celui ce au ajutat, mare este, și bunătatea celui ajutat, de socotim, și smerenia lui de rădicat la cer!

O, cât este de greu, auzitorilor! în mijlocul biruințelor a păzi smerenia! Atunci când sufletul

îmbătat de norocirea isbânzii, plin de sine însuși, veselit de împlinirea sfatului, mai apoi sunetul armelor, groaznicele strigări a biruitorilor, duiosesele glasuri și vaete a celor biruiți, lovesc pe atâtea părți sufletul biruitorului, cât nu-i cu putință a nu-l mișca, mai ales când pe densul unul pricina biruinței îl socotesc, și întru aceeași vreme însuși, când pe puterea cea nevăzută o cunoaște, și planul ostașilor lui Dumnezeu închină. Cu greu este, zic, atunci pe ascuns, în inima sa să nu rămăie vre-o gândire pentru sine. În vremi ca aceste, cei fărădelege buiucindu-se la cer cu mândrie caută. Noi suntem (zic îi) și cine poate a ne sta împotriva? Iar cuvioasa iscusință atuncea mai tare razele sale sloboade, când nebunia mai desfrânat aleargă. Acea saltă, joacă, de trufie implându-se, perde judecata. Iar aceasta smerită, cu mâni rădicate cătră cer, de sfîntenie îmbrăcându-se, agonisește plăcerea lui Dumnezeu.

Așa făcu Ștefan, viteaz, biruitor, Voevod pământean. Dincolo biruește mândria, dincoace pe vrăjmași sfarmă! Oastea pe de altă parte cu mare simțire povățuește, și peste toate, ca o pavază a țării sale se face, de toate loviturile sprinjindu-o și apărând-o. Și în loc ca din isbândă se înalțe, dintru aceste mai mult slăbiciunea omenescă cunoaște. Nu sabiei, ce rugii, nu taberei, ci bisericei nădăjduiește, și cunoscând fântâna biruințelor, cătră ea aleargă. Au nu vă aduceți aminte, că în noaptea cea despre bătăile, la acel om care lăpădându-se de lume și de poftete lumești, în pustiu numai spre alui Dumnezeu laudă se închisese, la acel loc, zic, necălcăt de urme omenesti, în mijlocul pădurilor, în culcușul fiarelor sălbatice, către acel Săhastru Ștefan au năzuit, și plecând armele petrahilului, din codri căută și aduse biruinți în tabere? Vie acum acei carii în puterea brațului său nădăjduesc! Vie acei cari zic că vitejia n'are amestec cu legea, și vază pre cel mai mare biruitor căzut pe fața lui d'înaintea unui om prost, pe cel puternic înaintea celui slab ingenunche, cu lacrimile pe obraz, zicând: *Părinte roagă să biruim*, să cunoască, că biruințele nu sunt ale oamenilor, ci ale lui Dumnezeu.

(Va urma)

0 imponentă sərbare bisericească.

Șimand la 13/26 Mai 1904.

Cu permisiunea Onorabilei Redacțiuni, vin a aduce la cunoștința On. public cetitor o frumoasă sərbătoare bisericească și anume: Simțindu-se urgenta trebuință de repararea s. biserici române gr. ort. din Șimand, precum și renovarea clopotelor, la inițiativa d. paroch

Augustin Beleş, comitetul și Sinodul parochial încuviințând, ear Ven. Consistor diecesan din Arad aprobând toate aceste, credincioșii noștri încă de Miercuri (12—25 c.) au fost avizați despre sosirea clopotelor la gara din loc. Joi (13—26 c.) desdedimineață pe la orele 3 bufuitul treascurilor a anunțat ziua cea de bucurie și mult așteptată și așa, credincioșii noștri, mic cu mare, tineri și bătrâni, în vestminte sərbătorești s'au adunat la s. biserică, unde la orele 6 s'a început serviciul divin cu „Utrenia“ pontificată de parochul Masimilian Leucuța.

La finea „Utreniei“, cântându-se „Slavoslovia cea mare“ toți credincioșii noștri, ba și străinii prezenți în mare număr, — preoții îmbrăcați în odăjdii de sərbătoare, elevii școlari îmbrăcați în stihare, cu făclii și rēpizi, poporul cu crucile și praporii conpunând un cortegiu inosant, sub salvele treascurilor și sunetul clopotelor dela biserică română greco-catolică, au plecat la gară, unde deja așteptau tinerii flăcăi, decurând înrolați la ostășime, toți cu cai albi și împodobiți cu panglice și flori, inhămând la trei trăsuri tot cu câte patru cai, și anume: pe o trăsură erau așezate două clopote, unul de 104, altul de 222 chilograme, pe alta trăsură unul de 457 chile, pe a treia, unul de 763 chilograme. Acest din urmă clopot l'a dăruit pe sama s. biserici parochul local Augustin Beleş cu Doamna soția sa Elisabeta întru vecinica amintire a rēposatei lor țice Rozalia, în a cărei amintire au mai făcut deja și alte daruri spre înfrumșetarea s. biserici. Dumnezeu înduratul să le primească jertfa lor!

Înainte de plecare, la o imediată țarină de grâu s'a servit rugăciunea cu ingenunchiare pentru ploaie; după aceea cortegiul s'a pus în mișcare: era un ad-evărat spectacol măreț și impunător, tinerii călăreți trăgând trăsurile cu clopotele împodobite cu flori naturale și artificiale, prezentau o înfățișare marțială, cugetai că sunt chiar niște artileriști, re'tornând dela cutare-îvingere glorioasă; mulțimea adunată era emoționată până la lacrimi de bucurie vėzēnd aceasta priveliste-neobicinuită.

După sosirea cortegiului în curtea bisericii, imediat s'a început sfințirea apei, a clopotelor și a întreg poporului. După săvirșirea serviciului divin cei prezenți, mișcați de pietate s'au îndepărtat, fie-care la ale sale, ducēnd celea mai frumoase suveniri. Dee înduratul Dumnezeu ca tot sub astfel de auspicii și impresiuni pioase și plăcute să îndeplinim și actul sfințirii bisericii la timpul său!

Ioan Volentir.

CRONICA.

† *Pavel Milovan*. Un veteran și fruntaș al vieții publice românești din părțile aradane, *Pavel Milovan*, notar pensionat, președinte al comitetului parochial din Măndruloc, membru în direcțiunea institutului

de credit și economii „Victoria“, a încetat din viață în mod subit, Joi la 28 Mai (9 Iunie) c.

Răposatul a făcut parte din pleiada acelor oameni harnici și de inimă, cari au intrat în serviciul administrativ pe timpul absolutismului, pentru a fi de sprijin și în serviciul poporului. Ca notar în Măndru-loc, în decurs de aproape patruzeci de ani, el a fost un conducător zelos, devotat tuturor cauzelor bune și om al bisericeii sale.

Stimat și venerat de întinse cercuri sociale în cari a fost cunoscut, ca om de exemplară cinste, — el apune senin, cum i-a fost și sufletul în viața sa, în mijlocul copiilor și nepoțelilor săi iubiți.

Dumnezeu să-l așeze în lăcașurile dreptilor; ear întristatei familii să-i trimită darul mângâierii.

Două propuneri. Cu ocasiunea adunării congregaționale de primăvară a comitatului Caraș-Severin, adunarea generală a primit propunerea venită din partea membrilor români, de a se întreprinde la actualul guvern, pentru a retrage opreliștea de întrunire liberă, ce s'a ordonat de fostul ministru de interne Hieronymi, față cu comitetul național românesc.

Adunarea congregațională a comitatului Sibiiu de asemenea a primit, în întrunirea ei recentă, propunerea de a se cere ministerului de interne libertatea întrunirii partidelor naționale, eventual să se reguleze dreptul de întrunire prin lege, nu prin ordinațiuni ministeriale, ca în trecut.

Tot congregația din Sibiiu a primit propunerea ca — în considerare că Maghiarilor li s'a conces aducerea în patrie a osămintelor lui Rákoczy II. — să fie rugat guvernul țării, să roage pe Majestatea Sa, să dispună prea grațios, ca banii adunați pentru un monument lui *Avram Iancu*, cari au fost confiscăți, să se estradeze pentru scopul, pentru care au fost colectați.

Sășii și proiectul de reformă școlară. Consistorul bisericeii săsești s'a întrunit în zilele de 25, 26 și 27 Mai n. la Sibiiu și a luat la desbatere noul proiect de lege referitor la reforma învățământului popular; și aflându-l vătămător pentru școalele confesionale săsești și pentru autonomia bisericeii, care le susține, a luat hotărîrea să înainteze pe cale legală reprezentățiune la toți factorii competenți, cerînd modificarea proiectului. Presidiul Consistorului a fost autorizat, ca imediat după ce ancheta lui Berzeviczy își va termina lucrările, să adreseze guvernului maghiar remonstrațiune contra acestui proiect de lege, care trebuie considerat ca o lege excepțională și de războiu în contra susținătorilor de școale confesionale și în contra învățătorilor dela școalele populare cu limbă de propunere nemaghiară.

Răspunsul Sinodului României la Patriarhatul din Constantinopol. S'a primit următoarea știre din Constantinopol:

Patriarhul ecumenic a primit răspunsul Sinodului din București în care se declară că arhiepiscopul Ghenadie a întreprins călătoria la Bitolia fără știrea Sinodului bisericeii române, ci din propria sa inițiativă și în scop d'a satisface trebuințele religioase ale cuțovlachilor.

În răspuns se exprimă apoi datorința d'a se menține cele mai bune relațiuni între biserica română și biserica-mamă și se exprimă speranța că se vor satisface dorințele religioase ale cuțovlachilor.

Acest răspuns pare a nu mulțumi patriarhatul.

Zilele din urmă, patriarhatul a făcut noui protestări la Poartă și la Yldiz-Kiosk, contra aprobării de către Poartă a dorințelor bisericești ale cuțovlachilor dând a se înțelege că, pentru apărarea privilegiilor sale, va fi silit să urmeze politica întrebuintată în 1871 contra bulgarilor, adecă să convoace un consiliu ecumenic care să declare schizmaticii pe cuțovalachi.

Poftă bună!

Serbarea aniversării de 400 ani dela moartea lui Ștefan-cel-Mare. Relativ la ziua, în care să aibă loc serbarea aniversării de 400 ani de la moartea Voievodului Ștefan cel Mare, s'a hotărît ziua de Sămbătă 3 (16) Iulie 1904. Serbarea va avea loc la mănăstirea Putna, la mormântul marelui Voievod.

La București va fi o procesie istorică. Ea se va alcătui din vre-o sută de călăreți în vechi vesminte sau în acele vecinice, ale țeranului moldovean. Ștefan însuși, Vlad Țepeș, boierii își vor avea locul în fruntea alaiului, care va străbate stradele Capitalei dela grădina Cismigiuului până la șosea, unde chipurile amintitoare ale vitejilor de acum patru veacuri se vor perde în desișul arborilor bogați de Iulie. Costumele au fost desemnate de pictorul Costin Petrescu, căruia i-s'a încredințat și zugrăvirea unui potret al lui Ștefan, care se reproduce acum în cromolitografie și se va răspândi în mai multe mii de exemplare. Lucrul veșmintelor ce trebuie pentru procesie s'a împărțit școlilor profesionale, care se întrec în pregătirea lor.

Orășenii din Bacău vreau să aibă și ei serbarea lor. Fără a se adresa Statului — cea ce e nou și frumos — ei au ales un comitet și strâng bani dela mână la mână pentru a-ș-i arăta în chip vrednic iubirea pentru întemeietorul ai devărat și cel mai fericit apărător al Moldovei. În Județul Bacău se află, cum se știe, satul Borzești, de care spune poporul leagă copilăria — ce se zice a fi fost ascunsă — a lui Ștefan; fapt este, că la Borzești se înalță până astăzi una din cele mai frumoase biserici ale eroului. Se va face deci o procesie la Borzești, unde, ori-cum, umbrei lui Ștefan îi place a se opri mai mult de cât într'un alt loc oare-care; se va publica un album debisericeii, se vor împărți medalii și cărți postale amintitoare, în pregătirea cărora se va ținea samă și de adevăr și nevoile frumuseții.

România Musicală, revista de artă și literatură cea mai veche dintre toate publicațiunile periodice artistice, are deja XIV ani de existență neîntreruptă și de luptă aprigă pentru propășirea muzicii în țară. Director, Constantin M. Cordonenu; redactor-șef Iuliu I. Roșca. Apare de două ori pe lună. Redacția și administrația în București, strada Olteni, Nr. 46. Abonamentul simplu, pe an, 12 lei, iar cu premii în valoare de 20 lei, pe an 22 lei. Pentru preoții rurali și pentru învățători, lei 8, fără premii cu premii, 18 pe an. — Nr. 10, dela 15 (28) Mai 1904, a apărut cu următorul sumar bogat, instructiv și variat: Instrucțiuni asupra Muzicii sacre, de Xavier, Archiepiscop. — Hector Berlioz, studiu, de de La Mara. — Cronica Musicală: Concertele pianistului Fuchs, de C. M. Cordoneanu; Concertul D-rei Dimitrescu, Audițiunea corală a D-lui Eliade, de Refa; Concertul baritonului Popovici, de E. R. — Corespondențe: Paris, Note fără portativ, de Stango; Lille: Societate de musique: Grand festival Wagner, de G. Vyt-Bry; Stockholm, de N. Lago; Deva, Indresnețe furturi mu-

sicale și literare, de I. Cl. Iuga; Pitești, de Miloșuț. Știri scurte: Din străinătate; Din Țară.

Concurs.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante Ceișoară protopr. Beiuș se escrie concurs cu termen de alegere pe Duminecă în 20 Iunie (3 Iulie) a. c. Emolumentele împreună cu aceasta parohie sunt:

a) Pământ arător 9 h. 417 □ b) grădina parochială 460 □ c) pășune 800 □ d) livadă (fânațiu) 940 □ e) 120 zile de lucru, f) Stolele asuate dela parochieni, — toate la oaltă socotite și estimate minimum în 296 cor. 40 fl. și g) Intregirea dotațiunii dela Stat după evalueațiunea alegândului preot.

Recurenții se avisează că recursurile lor instruite cu documentele de evalueațiune recerute legale, și adresate Comitetului parochial din Ceișoară până la termenul sus indicat cu observarea dispozițiilor cuprinse în §-ul 18 din Reg. pentru parohii să le subștearnă subscrisului protopresbiter în Răbăgani, ear până la termenul alegerii în vre-o Duminecă sau sârbătoare să se prezenteze la s. biserică din Ceișoara pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Din ședința Comitetului parochial ținută în Ceișoara la 11/24 Maiu 1904.

Comitetul parochial.

Elia Moga
protopresbiter
Pantelie Bugariu
inc. notar ad hoc
George Petroiu

Ioan Bar
Vasilie Sghibolțiu
Ioan Olariu
Simeon Ursu
George Pantiş.

Cu știrea și în prezența mea.

Elia Moga
Protopresbiterul
Beiușului.

—□—

1—3

Prin rezoluțiunea Venerabilului Consistor dto 29 Aprilie 1904 nrul 2488/904 incuviințându-se sistemizarea unei capelării temporale pe lângă deficientul preot Ioan Savu din Pobda (ppresbiteratul Timișorii), pentru îndeplinirea acesteia se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul diecesan.

Beneficiul anual I: sesiunea parochială, stola și birul usuat asigură cel puțin 1600 cor., ce în jămătate va forma dotațiunea capelanului; deci parohia fiind de clasa primă dela recurenți se cere evalueațiunea din § 15 lit a) a Regulamentului pentru parohii. După beneficiu, alesul are să poarte sarcinile publice. Pentru cazul când nu se vor prezenta concurenți cu evalueațiune cerută, comitetul par. își rezervă dreptul a putea candida și reflectanți cu evalueațiune pentru parohii de clasa a doua.

Recurenții vor avea să se prezente în s. biserică cu observarea §-lui 18 Reg. Alesul va fi obligat a catichesa gratuit la școala confesională din loc. Recur-

sele sunt a se înainta Pre On. oficiu ppresbiteral în Timișoara.

Comitetul par.

Cu consensul ppresb. tractual: *Dr. Tr. Patici*

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de cl. III. a. Berinderi devenită vacantă prin reposarea preotului Teodor Mihulin, se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala”.

Venitele acestei parohii sunt: 1). usufructul unei 1/4 de sesiuni pământ estravilan; 2). birul constător din una mēs. cucuruz sfărmat dela proprietarii unui 1/4 de pământ, din 1/2 mēs. cucuruz dela cei cu 1/8 pământ, ear dela jeleri 1/4 de mēs. de cucuruz; 3). ștolele îndatinate; 4). locuința cu intravilan și supraedificate și 5). întregirea dotațiunii dela stat, după evalueațiunea alegândului preot. Dările le va suporta cel ales.

Recurenții sunt poftiți, ca recursurile ajustate cu documentele recerute și adresate comitetului parochial din Berinderi, până la termenul indicat să le subștearnă Oficiului ppresb. gr. or. rom. din Buteni (Butyin Arad megye), ear în vre-o Duminecă, ori sârbătoare să se prezenteze, în s. biserică, pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Comitetul parochial

În conțelegere cu: *Ioan Georgia* ppresbiterul
Butenilor.

—□—

3—3

Premiat cu premiul I la București în 1894.

SCULPTOR ROMÂN.

Am onoare a aduce la cunoștința On. d-n preoți și învățători precum și întreg On. public român următoarele:

Ca sculptor de lemn sunt în poziție să servesc în ori-ce vreme cu ori-ce fel de lucru de sculptură și măsurit pentru sfintele noastre biserici creștinești etc. d. e.:

Iconostase (Temple) Străni, Tronuri, Scaune, Chivote, Uși, Răpizi, Cadre, etc.,

În ori-ce stil s'ar rogare, cu cele mai moderate prețuri. Construes: Planuri după dorință. Pentru toate lucrurile mele iau garanță deplină că sunt de prima calitate atât ca lucru cât și ca artă.

Atrăgând atențiunea On. public asupra împregiurării, că chiar buna cuviință ar aduce cu sine ca bisericile noastre românești prin măestri români să se înfrumsețeze:

Rog bunăvoința în special a Onor. officii și comitete parochiale.

Cu tot respectul semnez

IOSIM IULIU BOSIAC,
sculptor în Berliște, poșta Jâm (Banat).

Promovat cu distincție de școala de sculptură